

**«Білім алушылардың академиялық адалдық қағидаттары туралы хабардар болуы»
сауалнамасының қорытындысы бойынша анықтама**

Ректордың 11.12.2023 жылғы №1593 бұйрығына сәйкес Сапаны қамтамасыз ету басқармасы 11.12.2023 ж. мен 15.12.2023ж. аралығында «Білім алушылардың академиялық адалдық қағидаттары туралы хабардар болуы» атты сауалнама жүргізді.

Сауалнама мақсаты – Е.А.Букетов атындағы Қарағанды университетінің білім алушыларының академиялық адалдық қағидаттары туралы хабардар болу дәрежесін анықтау.

Академиялық адалдық қағидаларын іске асырудың мақсаты-академиялық мәдениетті арттыруға жәрдемдесу және білім беру процесіне қатысушылардың академиялық адалдығы туралы түсініктерін қалыптастыру.

Міндеттері: білім беру процесіне қатысушылар арасында академиялық адалдықты бұзу фактілерін болдырмау және жою; университет ортасында плагиаризмге төзбеушілікке тәрбиелеу; сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтардың алдын алу және бақылау. Сауалнама құралы: google – сауалнама, аралас типтегі сұрақтарды қамтиды. Сауалнамадағы сұрақтар саны – 12. Сауалнамаға 2451 білім алушы қатысты, бұл университеттегі білім алушылардың жалпы контингентінің 29% құрайды. 1-кестеде факультеттер бөлінісінде респонденттердің құрамы ұсынылған.

1-кесте

Сауалнамаға қатысушылардың саны

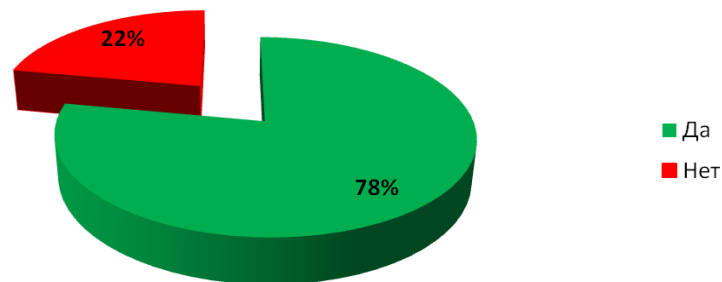
№	Факультет	білім алушылар	
		респонденттердің саны	%
1	Биология-география	170	28%
2	Шет тілдер	350	30%
3	Тарих	192	46%
4	Математика және ақпараттық технологиялар	208	26%
5	Педагогика	211	31%
6	Физика-техникалық	158	26%
7	Дене шынықтыру және спорт	163	22%
8	Филология	159	22%
9	Философия және психология	166	28%
10	Химия	379	41%
11	Экономика	178	28%
12	Заң	117	24%
	Барлығы:	2451	29%

Сауалнамаға қатысудың ең жоғары белсенділігін тарих (46%) және химия факультетінің (41%) білім алушылары көрсетті. Білім деңгейлері бойынша бакалавриат білім алушылары-93%, магистратура 5% және докторантура 2%.

Сіз университетте «Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің Академиялық адалдық қағидалары» әзірленіп, қолданылатынын білесізбе? Сауалнамаға қатысқандардың 78%-ы университетте «Академиялық адалдық қағидалары» әзірленгенін және жұмыс істейтінін біледі. Респонденттердің қалған 22%-ы университетте академиялық адалдық қағидалары әзірленгенін және жұмыс істейтінін білмейтіндіктерін айтты. Олардың ішінде математика және ақпараттық технологиялар, физика-техникалық, химия, сондай-ақ экономика факультеттерінің білім алушылары (әрқайсысында 25%-дан астам) бар. 1-сурет

1-сурет

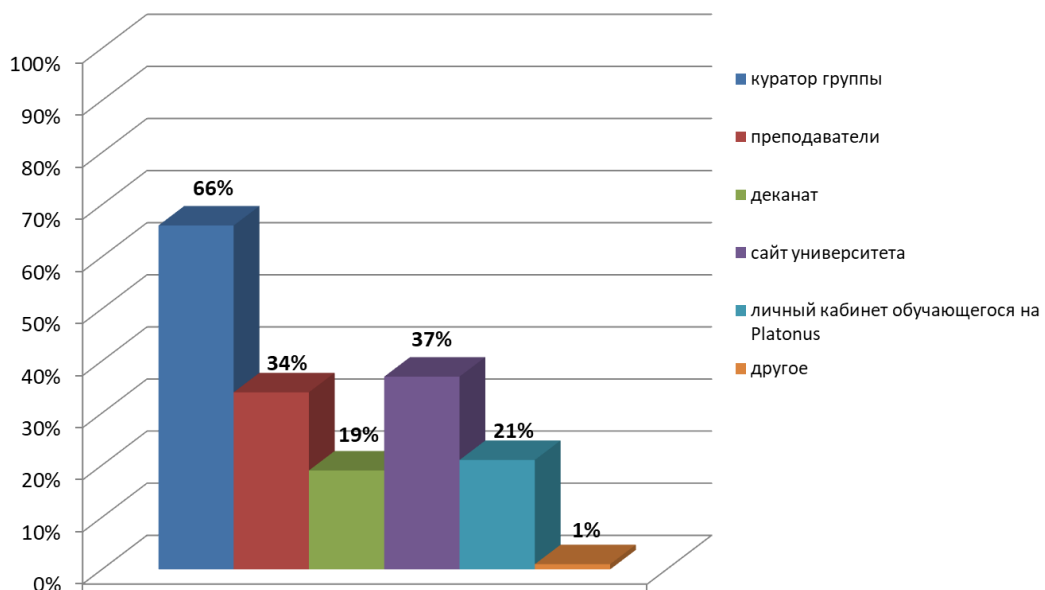
Информированность о наличии Правил академической честности

Академиялық адалдық қағидаларын әзірлеу туралы ақпараттандыру көздері: 66%-топ кураторы, 37%-университет сайтында, 34%-оқытушылардан, 21%-Platonus платформасындағы жеке кабинеттен, 19%-деканаттан, 1%-басқа көздерден (студенттерден, жастар ісі жөніндегі комитет, достардан, сыныптастардан) 2-сурет.

2-сурет

Источники информирования обучающихся

Академиялық адалдық қағидаларына не жататынын белгілеңіз?

Зерттеу аясында білім алушылардың академиялық адалдық принциптерін түсінуі біз үшін маңызды болды. Респонденттердің 73%-ы мына нұсқаны атап өтті: Білім алушылардың әртүрлі оқу жұмыстарын адал орындау қағидаты, білім беру процесінің барлық

қатысушыларының құқықтары мен бостандықтарын өзара құрметтеу қағидатын респонденттердің 70%-ы, білім беру процесінің ашықтығы, өзара сенім қағидаты 36%; авторлық құқықты қорғау қағидатын сұралған білім алушылардың 31%-ы таңдады.

Академиялық адалдық қағидаларын кім ұстануы керек деп есептейсіз? Сауалнамаға қатысқан білім алушылардың 96%-ы бірінші кезекте Академиялық адалдық қағидаттарын студенттер, 75%-ы оқу процесінің барлық қатысушылары (ПОҚ, студенттер, ЖОО қызметкерлері) сақтауы тиіс деп санайды. Респонденттердің 32%-ы оқытушылар, ең алдымен, аталған қағидаттарды әкімшілік-басқару персоналы (17%) сақтауы тиіс деп санайды.

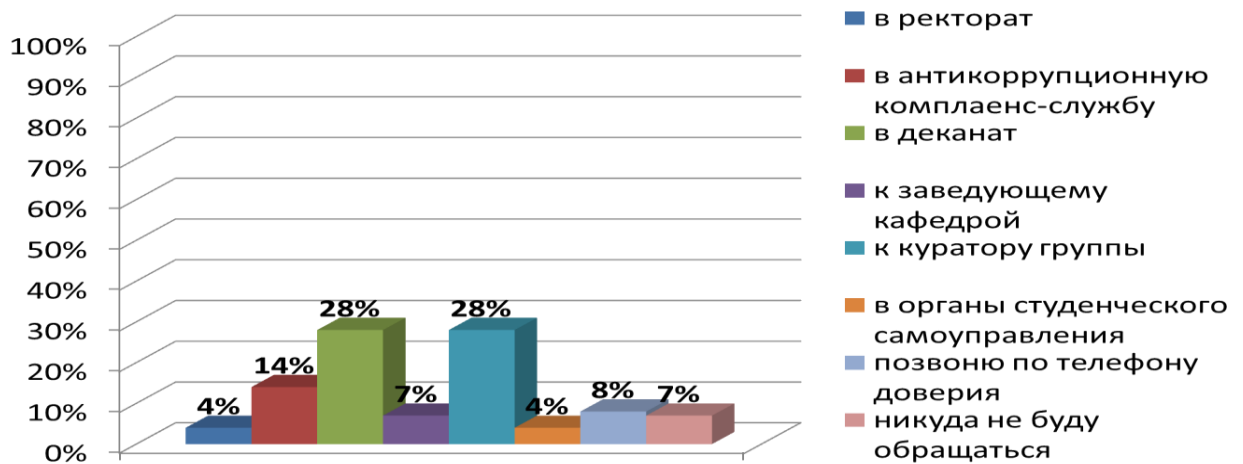
Сіздің ойыңызша, Сіз оқитын жоғары оқу орнында жиі кездесетін академиялық адалдықтың бұзылуын көрсетіңіз. Университетте академиялық адалдықтың ең жиі кездесетін бұзылуы, студенттер шпаргалкаларды пайдалану (51%), басқа адамдардың жұмысын пайдалану, плагиат (49%) деп атады. Сауалнамаға қатысқандардың 19%-ы жеке және туыстық байланыстарды пайдалану, ақпаратты заңсыз пайдалану және тарату сияқты академиялық адалдықтың бұзылуын көрсетті. Оқытушыға жалған мәліметтер беру, анықтамаларды, жұмыстарды немесе бағаларды қолдан жасау; білім алушылардың 17%-ы оқытушыларға пара беру деп атады.

Университет оқытушысы немесе қызметкері Академиялық адалдық қағидаларын бұзған жағдайда қайда жүгінуге болатынын көрсетіңіз? Университет оқытушысы немесе қызметкері Академиялық адалдық ережелерін бұзған жағдайда білім алушылардың 28%-ы топ кураторына, 28%-ы - деканатқа, 14%-ы университеттің сыбайлас жемқорлыққа қарсы компаенс - қызметіне жүгінеді, 8%-ы университеттің сенім телефоны бойынша, кафедра меңгерушісіне - білім алушылардың 7%-ы, 4%-ы студенттік өзін-өзі басқару органдарына жүгінеді. Бұл ретте білім алушылардың 7%-ы ешқайда жүгінбейді. Факультеттер бөлінісінде 2-кестеде көрсетілген.

2-кесте

№	Факультет	Ешқайда жүгінбеймін
1	Биология-география	5,3% (9 адам)
2	Шет тілдер	5,7% (20 адам)
3	Тарих	3,6% (7 адам)
4	Математика және ақпараттық технологиялар	4,8% (10 адам)
5	Педагогика	6,2% (13 адам)
6	Физика-техникалық	6,9% (11 адам)
7	Дене шынықтыру және спорт	11% (18 адам)
8	Филология	7,6% (12 адам)
9	Философия және психология	7,8% (13 адам)
10	Химия	4% (15 адам)
11	Экономика	12,9% (23 адам)
12	Заң	8,5% (10 адам)

Академиялық адалдық қағидалары бұзылған жағдайда білім алушылар қайда жүгінеді

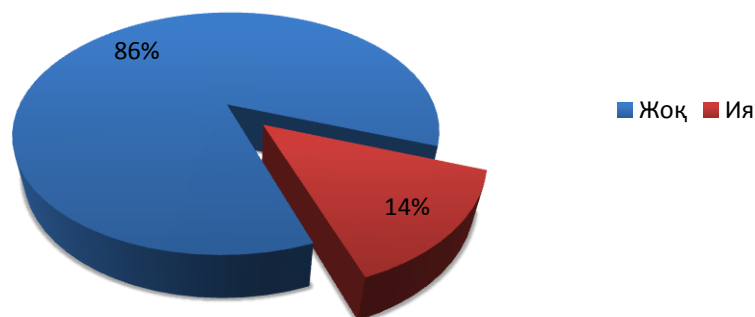

Оқу процесінде Сізге плагиат, көшіріп алу, бұрмалау, ақпаратты немесе техникалық құрылғыларды заңсыз пайдалану және тарату қажет болды ма? Респонденттердің 86%-ы академиялық адалдықты бұзған жоқ. Респонденттердің 14%-ы бұл сұраққа иә деп жауап берді (4-сурет).

Факультеттер бөлінісінде:

- 1) 21,7% (36-адам) - философия и психология факультеті;
- 2) 17,2% (28-адам) - дене шынықтыру және спорт факультеті;
- 3) 17,1% (27-адам) - физико-техникалық факультеті;
- 4) 16,8% (35-адам) - математика және ақпараттық технологиялар факультеті;
- 5) 15,1% (29-адам) - тарих факультеті.

Оқу процесінде Сізге плагиат, көшіріп алу, бұрмалау, ақпаратты немесе техникалық құрылғыларды заңсыз пайдалану және тарату қажет болды ма?

"Сіздің ойыңызша, студентті Академиялық адалдық қағидаларын бұзуға не итермелейді?" сауалнамаға қатысқандардың 43%-ы "пәннің күрделілігі" деп жауап берді. Олардың ішінде:

- 1) 53,5% - филология факультеті;

- 2) 50% - биолого-география факультеті;
- 3) 47,7% - шет тілдер факультеті;
- 4) 46,4% - химия факультеті;
- 5) 43,8% - математика және ақпараттық технологиялар факультеті.

Студенттердің **37%**-ы "оқуға құлықсыздық" деп жауап берді. Олардың ішінде:

- 1) 45,3% - заң факультеті;
- 2) 43,4% - философия және психология факультеті;
- 3) 41,1% - дене шынықтыру және спорт, тарих факультеті;
- 4) 39,8% - педагогика факультеті.

17%-ы - "оқытушының үстірт көзқарасы", факультеттер бөлінісінде:

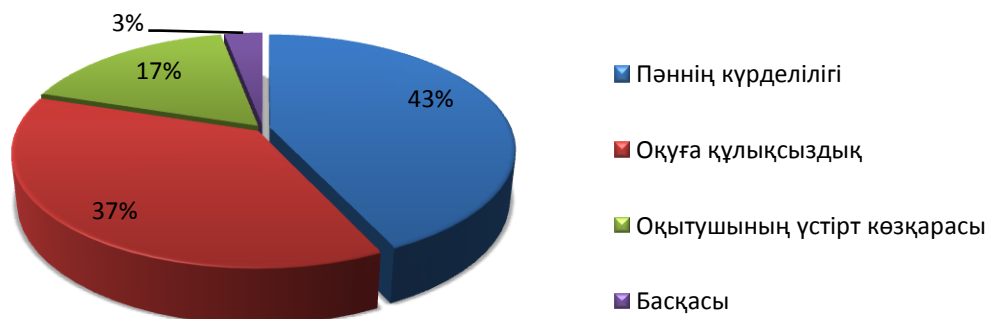
- 1) 20,3% - физика-техникалық факультеті;
- 2) 20,2% - дене шынықтыру және спорт факультеті;
- 3) 19,7% - экономикалық және заң факультеті;
- 4) 18,5% - педагогика факультеті.

3%-ы «басқасы» нұсқасын таңдады. Білім алушылар академиялық адалдық қағидаларын бұзудың жалпы себептерін атады:

«Неинтересный преподаватель = неинтересная дисциплина = нежелание изучать данную дисциплину», «некорректность заданий и требований», «студенты не справляются с объемом работы; к концу семестра они выжатые», «излишняя кропотливость и бесполезная педантичность научных руководителей по несущественным вопросам (нормоконтроль, требование упоминания казахстанских исследователей и др.)», «противоречивая система образования», «неадекватное количество заданий и отсутствие свободного времени для качественной их проработки, также как и не совпадение личной мотивации студента и материала дисциплин», «слишком большой объем информации который объективно невозможно весь выучить», «в тестах бывают вопросы, которые не упоминались в лекции», «плохое и слабое преподавание дисциплин», «чрезмерная загруженность студентов», «слишком сложные задачи», «легкий способ сдать хорошо экзамен без усилий» и т.д. (5-сурет)

5-сурет

«Сіздің ойыңызша, студентті академиялық адалдық ережелерін бұзуға не итермелейді?»

Академиялық адалдық қағидаларын сақтау қаншалықты маңызды деп есептейсіз? Сауалнамаға сәйкес, білім алушылардың 74% Академиялық адалдық ережелерін сақтау өте маңызды деп санайды, 24% ережелерді сақтау маңызды, бірақ кейде оларды бұзуға болатынын айтты. Олардың ішінде: 1) 28,9% - философия және психология

факультеті; 2) 28,5% - физика-техникалық факультеті; 3) 27,4% – математики және ақпараттық технологиялар факультеті. 4) 27,2% -химия факультеті. Респонденттердің қалған 2%-ы бұл мүлдем маңызды емес екенін атап өтті. Факультеттер бөлінісінде:

- 1) 3,7% (6 адам) – дене шынықтыру және спорт факультеті
- 2) 3,4% (6 адам) - экономика факультеті;
- 3) 3,4% (4 адам) - заң факультеті;
- 4) 2,5% (4 адам) - физико-техникалық факультеті;
- 5) 2,1% (8 адам) - химия факультеті (6-сурет).

6-сурет

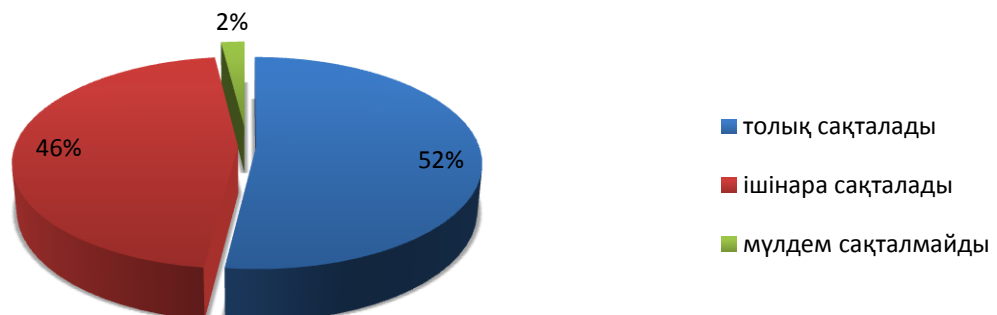
Важность соблюдения Правил академической честности

Академиялық адалдық ережелері Қарағанды университетінде толық сақталғаны туралы, білім алушылардың 52%-ы атап өтті, барлық сұралғандардың 46%-ы ішінара сақталады. Қалған 2% Біздің университетте бұл ережелер мүлдем сақталмайды деп санайды. Бұл дене шынықтыру және спорт факультетінің (7 адам), физика-техникалық факультеттің (6 адам), филология факультетінің (6 адам) және заң факультетінің (4 адам) білім алушылары (7-сурет).

7-сурет

Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университетінде академиялық адалдық қағидалары қаншалықты сақталады ?

Жалпы, сауалнама нәтижелері бойынша Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті студенттері ЖОО саясатына және академиялық адалдық қағидаттарына өз адалдығын көрсетеді.

Сауалнама нәтижелері бойынша келесі қорытындылар жасалды :

1. Сауалнамада бакалавриат студенттері жоғары белсенділікті көрсетті (93%);
2. Сауалнамаға қатысқандардың басым көпшілігі (78%) университетте "Академиялық адалдық ережелері" әзірленгені және жұмыс істейтіні туралы хабардар. Ақпараттың жеткіліксіздігі (22%) математика және ақпараттық технологиялар, физика-техникалық, химия, сондай-ақ экономика факультеттерінде анықталды (әрқайсысында 25%-дан астам);
3. Респонденттердің 75%-ы аталған ережелерді сақтауды академиялық адалдықтың маңызды құрамдас бөлігі деп санайды. Жеке факультеттерде Академиялық адалдық ережелерін сақтауды міндетті емес деп санайтын студенттер бар: математика және ақпараттық технологиялар факультеті, педагогика және заң факультеті.
4. Университет оқытушысы немесе қызметкері Академиялық адалдық ережелерін бұзған жағдайда білім алушылардың 28%-ы топ кураторына, сонша - деканатқа, 14%-ы университеттің сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметіне жүгінеді, 8%-ы университеттің сенім телефоны бойынша, кафедра меңгерушісіне-білім алушылардың 7%-ы, 4%-ы студенттік өзін-өзі басқару органдарына жүгінеді. Бұл ретте білім алушылардың 7%-ы ешқайда жүгінбейді.
5. Сауалнама нәтижелері студентті Академиялық адалдық ережелерін бұзуға итермелейтін себептерді көрсетті, сауалнамаға қатысқандардың 43%-ы "тәртіптің күрделілігі" деп жауап берді. Студенттердің 37%-ы "оқуға құлықсыздық" деп жауап берді. 17%-оқытушының біржақты көзқарасы", 3%-ы "басқа" жауабын таңдады.

Ұсыныстар:

1. Факультеттерде Академиялық адалдық ережелерін түсіндіру бойынша кураторлық сағаттар ұйымдастыру. Университет оқытушылары білім алушыларды Академиялық адалдық қағидаттары және академиялық мінез-құлықтың жол берілмейтін нысандары туралы алдын ала хабардар етуі тиіс.
2. Білім алушылар, оқытушылар мен қызметкерлер университет қоғамдастығында академиялық адалдықты бұзушылықтардың көрінуіне жол бермеуге міндетті. Оқытушылар мен қызметкерлер академиялық адалдықты бұзудың ықтимал тәуекелдерінің туындау жағдайларын барынша азайту мақсатында білім беру процесін іске асыру тетіктерін ұдайы жетілдіруге тиіс.